

Normes per a biblioteques públiques a Catalunya

Les Normes per a Biblioteques Públiques a Catalunya v. I ja són a la impremta. El camí seguit, des que vàrem rebre l'encàrrec fins avui, no ha estat massa llarg pel temps transcorregut, però sí força dens pel treball que ha exigít. Intentaré explicar breument com hem orientat aquesta normativa i quines són les dificultats més importants que hem trobat en estructurar-la.

Abans de començar vull fer menció que la redacció d'aquest treball es deu a l'encàrrec que les companyes Dolors Lamarca i Pilar Llopart, en aquells moments Cap del Servei de Biblioteques i Cap de la Secció de Biblioteques, respectivament, de la Generalitat, feren a l'Associació de Bibliotecaris de Catalunya. Agraïixo ben sincerament que durant la seva eficaç gestió demostrassin la seva confiança envers l'Associació encarregant-li aquesta tasca.

Orientació

La part més fàcil del treball fou triar l'orientació que calia seguir. Catalunya no té cap experiència pròpia en aquest camp. La Generalitat republicana inicià una

planificació, més que no pas una normativa, inspirada en les County libraries angleses, però no tingué temps per poder realitzar-la. Molt més tard (1968), la Diputació de Barcelona plantejà (1) una reestructuració, també a nivell de planificació bibliotecària, per a la seva xarxa. La pobresa de recursos ha impedit dur a terme, amb rigor, la planificació plantejada, que mai no va pretendre ser una normativa.

La manca d'antecedents propis i l'interès per vincular-nos als nivells recomanats per organismes internacionals ens ha portat a seguir el suggeriment de la FIAB d'utilitzar les seves normes com a base per formular les nostres. Per tant, l'orientació, l'exposició i l'ordre del treball segueixen fidelment les Normes de la FIAB (2).

Iniciem l'estudi amb la traducció del Manifest de la Unesco sobre la Biblioteca Pública; al nostre entendre és la definició més completa del que ha d'ésser i del que ha de representar la Biblioteca Pública en la societat actual.

Seguidament, igual que la FIAB, definim una sèrie de termes que utilitzarem al llarg del text. Sempre

cal fixar el lèxic abans de formular una norma, però aquí resulta del tot indispensable. Després de seixanta-cinc anys d'experiència de biblioteca pública, sense una planificació seriosa i sense normatives, el vocabulari bibliotecari ha anat prenent diferents significacions segons el temps, l'àmbit o la influència lingüística. Ara, en redactar aquestes definicions, hem procurat fixar amb rigor el significat de cada mot per tal d'estalviar equivocs o ambigüitats.

Per a l'elaboració de les normes generals i per les característiques de fons, de personal i de local, hem procurat ajustar-nos també a la filosofia de la FIAB. Ara bé, per interpretar degudament aquesta filosofia calia seguir l'advertència que la mateixa FIAB fa en la introducció de les seves normes respecte que la geografia, l'experiència bibliotecària i les condicions econòmiques del país han d'ésser els primers condicionaments de tota normativa per a biblioteques públiques. Són, lògicament, els tres conceptes que no pot recollir una normativa internacional. Analitzar aquests punts i donar-los un tractament adient ha estat la part més difícil i

també la més creativa de l'estudi.

La geografia

En primer lloc hem examinat la geografia; de fet és la base sobre la qual hem bastit les normes i ha estat el punt més complex de tot el treball. Catalunya no té resolt encara el problema de la seva distribució territorial; malgrat no disposar d'aquesta eina fonamental, hem optat per treballar amb la divisió comarcal de l'any 1933 que té ja certa tradició bibliotecària i que fou aplicada oficialment amb eficàcia.

A la divisió comarcal, hi hem afegit les dades demogràfiques i se'ns ha dibuixat un mapa del tot descompensat; era ben evident que havíem de donar solucions diferenciades per a les distintes àrees. La dificultat era, d'una banda, arribar a establir uns grups, els mínims i, a més, tan homogenis com fos possible, que permetessin formular unes necessitats més o menys comunes; de l'altra, calia determinar els diferents punts de servei i descriure'n les exigències. La dada clau per formar els grups ha estat el nombre total de la població de la comarca. Per tal

d'anar cercant paral·lelismes es tingué en compte també el nombre d'habitants de la capital de la comarca i la densitat d'habitants per km².

Després de diferents proves quedaren establerts quatre grups: de fet, però, hem treballat només amb tres ja que el quart —format per les comarques del Vallès Occidental, el Baix Llobregat i el Barcelonès— no és altra cosa que Barcelona i el seu cinturó industrial. Les característiques d'aquesta zona exigeixen solucions diferents, que seran motiu d'un altre treball.

Els tres grups que hem estudiat queden constituïts, a grans trets, de la manera següent:

El grup I que consta de 12 comarques, amb una població que va dels 5.000 h. als 25.000 h. Tan sols dues comarques tenen menys de 6.000 h. i una densitat inferior als 10 h/km² (Pallars Sobirà i Vall d'Aran). Creiem que ambdues reclamen un tracte especial.

El grup II és més ampli i variat; té 15 comarques, amb una població que va dels 25.000 h. als 100.000 h. També la densitat és molt variada,

des de 24 h/km² fins a 270 h/km².

El grup III és un grup més reduït, de 8 comarques, i també més homogeni; acull les comarques que tenen de 100.000 h. fins a 250.000 h. Les densitats força regulars van des de 93 h/km² fins a 263 h/km².

A cada un d'aquests grups, li hem adjudicat un barem que determina el fons bibliogràfic total de la comarca.

Per donar una idea del seu abast direm que per a les dues comarques menys poblades (Pallars Sobirà i Vall d'Aran) el barem és de 2,5 volums/habitant; per a la resta de les comarques del mòdul I és de 2 v/h, per al mòdul II, 1,75 v/h i per al III, d'1,5 v/h.

Volem que quedi clar que entenem la comarca com una entitat pròpia, amb unes necessitats de lectura pública que s'han de cobrir d'acord amb el barem que li pertoqui segons el grup, però que haurà de distribuir i potenciar amb els punts de servei que reclamin les seves peculiaritats geogràfiques i demogràfiques.

Com a punts de servei s'ha previst en primer lloc que cada grup tingui

una Biblioteca Central (comarcal o urbana), que haurà d'actuar com a nucli i motor dins de la seva àrea. A més, segons la base de població, hi haurà altres punts de servei: Biblioteques Públiques, Biblioteques Filials i Centres de Lectura.

Aquesta estructura, fonamentada en el paper aglutinador de les Biblioteques Centrals, encaixa amb la tímida iniciació de planificació de la Diputació de Barcelona i creiem que és la configuració que la geografia i la demografia del país fan més aconsellable.

L'experiència bibliotecària

Respecte a l'experiència bibliotecària, cal tenir present que tenim una llarga, i a estones rica, història de lectura pública. Hem gaudit, i també patit, de diferents polítiques bibliotecàries. Si bé començarem l'any 1918 amb una planificació prèvia i uns criteris clars, el temps i sobretot els esdeveniments polítics han fet que la realitat actual sigui pobra i complexa.

En aquests moments tenim diferents xarxes de biblioteques

populars que a nivell tècnic treballen de manera força homogènia, gràcies a la continuïtat de l'Escola, però que a nivell de política bibliotecària segueixen camins diferents i encara no han aconseguit coordinar serveis. A més, totes les nostres biblioteques públiques, independentment de la xarxa a què pertanyin, són deficitàries o bé de fons, o de local, o de personal (sovint dels tres conceptes).

La dificultat que ha comportat assumir aquesta realitat és que havíem de procurar que la normativa facilités amb urgència una doble exigència: coordinar esforços i redreçar nivells. A fi de potenciar la coordinació, hem pensat que el plantejament fonamentat en unitats geogràfiques naturals pot portar a una política unitària d'àmbit comarcal que miri d'analitzar les necessitats de forma global, comptant amb tots els recursos de què es disposa en una àrea concreta, i, en resum, de predisposar que les diferents xarxes col·laborin per tal d'aconseguir, entre tots, arribar als nivells exigits.

Per redreçar nivells, hem assignat barems concrets (per fons, per

personal i per local) als diferents punts de servei. D'aquesta manera els conceptes de Biblioteca Pública, Biblioteca Filial o Centre de Lectura tenen un mateix abast i significació arreu i per a tothom.

L'economia

Finalment, les condicions econòmiques del país han estat seriosament considerades al llarg del treball. Podem dir sense exagerar que han estat un fre constant a tot entusiasme. Hem procurat sempre que les exigències dels diferents punts de servei, tant de fons com de personal i de local, fossin de debò les mínimes. Tant és així que, malgrat la pobresa dels nostres recursos actuals, alguns punts de servei superen algunes de les exigències previstes. Fins i tot hi ha comarca que ultrapassa llargament el fons global mínim que se li determina.

Ara bé, cal tenir present en primer lloc que les normes són sempre interdependents; és a dir, tenir un fons suficient però que el personal o el local no ho siguin vol dir que el servei és incorrecte; superar el fons global mínim per a la comarca però que aquest estigui capriciosament

distribuït tampoc no pot considerar-se útil. Per a un funcionament eficaç cal assolir, com a mínim, les exigències descrites pels tres conceptes i sempre segons les bases demogràfiques determinades.

En segon lloc; insistim, hem volgut ésser modestos en les necessitats previstes perquè aquestes puguin ser realment assolides. No interessa, de cap manera, que les *Normes per a Biblioteques Públiques a Catalunya* sigui un treball més o menys ben fet; la finalitat d'aquest estudi, d'acord amb l'encàrrec rebut, és aplicar-lo com a Norma que reguli el servei de lectura pública del país. És possible que aquesta normativa tingui errors, però tan sols si arribem a aplicar-la amb rigor podrem analitzar els seus defectes i serà possible esmenar-los en properes edicions.

Conclusió

Abans de cloure aquesta exposició vull fer notar la necessitat de crear el complement obligat a tota Normativa; em refereixo concretament a la designació d'una autoritat o d'un organisme

professional amb capacitat executiva suficient per poder vetllar pel compliment i per l'aplicació de les Normes.

La FIAB, en destacar els principis generals fonamentats en el Manifest de la Unesco, assenyala com a primer objectiu legislar normes d'aplicació general i tot seguit reclama una autoritat que supervisi que es compleixi el que s'ha legislat. Insistim, unes Normes només són útils si s'apliquen, i per tenir garantia que siguin aplicades cal crear l'organisme que ho controli. La designació d'aquest organisme i sobretot la política que haurà de portar els primers anys haurà d'estar condicionada, una vegada més, per la tradició bibliotecària i per l'economia del país. Aquests condicionaments aconsellen que en un principi, més que controlar, busqui solucions específiques per resoldre coordinacions i competències entre diferents institucions; estableixi terminis per adaptar el que ja existeix i per anar creant el que encara manca; assumeixi experiències i potenciï innovacions. Més endavant haurà de coordinar, homologar i controlar seriosament els diferents punts de servei a fi d'ajudar a crear una infraestructura

sòlida, que sigui garantia d'un Servei de Lectura Pública equilibrat i eficaç.

M. Carme Mayol

(1) En l'article publicat a *Biblioteconomia* (1968, p. 77-80) sota el títol «Ensayo sobre el funcionamiento de centrales comarcales de Bibliotecas Populares», les aleshores responsables tècniques de la Xarxa, Justa Batlló i M^a. Antonieta Cot, raonen i exposen la reestructuració de la xarxa sota una base comarcal.

(2) FIAB. *Standards for public libraries*. 2nd ed. Munchen: Dokumentation, 1977.